

Zápis z pátého výjezdu Pracovní skupiny pro řešení situace německých (a dalších) hrobů na hřbitovech v České republice (dále jen „PSF“)

Liberecký kraj (7. srpna 2019)

Účastníci - PSF: Mgr. Martin Dzingel (místopředseda Rady vlády pro národnostní menšiny, zástupce německé menšiny), Roman Bláha (nezávislý badatel), Ing. Stanislav Děd (badatel, bývalý ředitel Oblastního muzea v Chomutově), ThDr. Milan Mičo (Ministerstvo pro místní rozvoj ČR), Mgr. Lydie Holinková (Ministerstvo zahraničních věcí ČR), JUDr. Tomáš Kraus (tajemník Federace židovských obcí)

Účastníci – Hosté: Anna Knechtel (vědecká pracovnice, Spolek Adalbert Stifter Verein, München), Mgr. Klára Jůnová (Úřad vlády ČR), Tadeáš Mertlík, Master (Úřad vlády ČR)

Účastníci - místní veřejná správa: Martin Půta (hejtman Libereckého kraje), Bc. Tomáš Vávra (Odbor kultury, památkové péče a cestovního ruchu Krajského úřadu Libereckého kraje), Václav Strouhal, DiS. (krajský koordinátor pro záležitosti národnostních menšin a cizinců Libereckého kraje), Krista Blaževičová (zástupce německé menšiny, předsedkyně Svazu Němců regionu Liberec, Lužice a severních Čech, "BGZ Reichenberg"), Milan Kroupa (primátor Statutárního města Jablonec nad Nisou), JUDr. Marek Řeháček (tajemník primátora Statutárního města Jablonec nad Nisou), Ing. Mgr. Iva Římnáčová (vedoucí odboru stavebního a životního prostředí městského úřadu Statutárního města Jablonec nad Nisou), Petra Laurin (zástupce německé menšiny, ředitelka Domu česko-německého porozumění v Jablonci nad Nisou), Jiří Řešátko (starosta města Lučany nad Nisou)

Výjezd do Libereckého kraje byl zahájen 7. srpna 2019 v 7:15 hod. v Praze a ukončen v 19:00 tamtéž. Nejprve byl navštíven Krajský úřad Libereckého kraje, poté dva městské úřady, a to v Jablonci nad Nisou a v Lučanech nad Nisou. Na všech navštívených úřadech byla distribuována příručka *K péči o opuštěné německé a další hroby na hřbitovech v České republice a Průvodce právy příslušníků národnostních menšin v České republice II*. Součástí výjezdu PSF byla také návštěva místních hřbitovů, na kterých se nachází německé hroby. Konkrétně PSF navštívila hřbitov v městské části Vesec statutárního města Liberec, městský hřbitov ve statutárním městě Jablonec nad Nisou, městský hřbitov v Lučanech nad Nisou a hřbitov v Horním Maxově, který je součástí Lučan nad Nisou.

První jednání se uskutečnilo na Krajském úřadě Libereckého kraje. Jednání zahájil hejtman kraje M. Půta, který přítomné přivítal. K. Jůnová představila členy PSF a přiblížila její činnost. Předseda PSF M. Dzingel poté seznámil představitele kraje s problematikou opuštěných německých hrobů, přičemž upozornil na nedostatečné plnění článků 24 a 30 Česko-německé smlouvy o dobrém sousedství z roku 1992, ve které se český stát zavazuje zajistit uctívání a ochranu opuštěných německých hrobů. Hejtman kraje M. Půta navrhl možnost poskytování informací o problematice německých hrobů malým obcím, včetně příkladů dobré a špatné praxe. Navíc se sám nabídl, že bude osobně jednat s představiteli obcí, ve kterých je o hroby

pečováno špatně nebo vůbec. Dále hejtman kraje představil myšlenku uspořádání semináře nebo konference pro starosty obcí Libereckého kraje na téma péče o německé hroby. T. Kraus navrhl, že by se takový seminář mohl konat v prostorách Krajské vědecké knihovny v Liberci. Hejtman kraje M. Půta slíbil, že se pokusí najít vhodný termín na konání semináře ještě v tomto roce. Po jednání následovala prohlídka hřbitova v Liberci-Vesci. Německé hroby se nachází po obvodu, jelikož se jedná o okraj Liberce, a původně samostatnou obec, má hřbitov spíše venkovský charakter.

Druhé jednání se uskutečnilo na městském úřadě v Jablonci nad Nisou. Primátor Statutárního města Jablonce nad Nisou M. Kroupa konstatoval, že stav německých hrobů je neutěšený a že sám podporuje obnovu, na kterou ale musí nejdříve najít finanční prostředky. Tajemník primátora M. Řeháček zmínil možnost adopce hrobů, která již prý funguje v Hrádku nad Nisou. U adopcí je však třeba přesně nastavit podmínky, za jakých bude umožněna. Primárně by měly být adoptovány a obnovovány hroby významných rodáků, starostů, továrníků, učitelů, herců, sportovců apod. Takto např. Jablonec nad Nisou v rámci adopce renovoval hrobku prvního starosty města Pfeiffera-Krale, včetně unikátní mozaiky (viz obrázek č. 3). Mezi negativní jevy patří podle tajemníka primátora necitlivé opravy hrobek. Hrobka je sice opravená, zcela však ztrácí svou historickou hodnotu.

Následovala prohlídka městského hřbitova. Na poměrně rozlehlém hřbitově se nachází velké množství německých hrobek, které jsou buď okolo hřbitovní zdi, nebo podél hlavních cest uprostřed hřbitova. Hrobky patřily většinou továrníkům a jiným zámožným občanům, takže se jedná o obrovské hrobky, které mají i architektonický význam. Hřbitov je ve velmi dobrém stavu, i většina německých hrobek má ještě dobře čitelné nápisy, hlavní ztrátou je odcizení takřka všech kovových prvků (zábradlí, ozdobné řetězy, kovové úchyty, apod.). Část hrobů a hrobek je přesto v zanedbaném stavu (chybí i desky se jmény), část hrobů a hrobek byla odkoupena a necitlivě zrekonstruována.

Třetí jednání se uskutečnilo na městském úřadě v Lučanech nad Nisou. Starosta města J. Řešátko přiblížil situaci v otázce péče o německé hroby především na hřbitovech, které přiléhají k městu Lučany nad Nisou, konkrétně hřbitově v Horním Maxově a Jindřichově.

Účastníci výjezdu následně navštívili místní hřbitov. Hroby nejsou sice příliš udržované, přesto se zachovalo jejich více architektonických prvků, např. většina litinových zábradlí zůstala na svých místech (viz obrázek č. 4). Bohužel však např. zábradlí jsou již rezavá a hroby málo udržované, což je zapříčiněno zejména opuštěností hrobů a absencí příbuzných původního německého obyvatelstva, kteří by se o hroby starali. Město má zájem o hřbitov pečovat, problémem jsou však chybějící finanční prostředky. Zástupci města také zmiňovali, že někteří obyvatelé města také často nachází kusy původních hrobek a hrobů např. na půdě. Jedná se zejména o nálezy starých náhrobních desek se jmény. Takové nálezy jsou následně vráceny na příslušné hrobové místo. Město také rekonstruovalo památník padlých turnerů, na který doplnilo nově zhotovené desky se jmény. Členové PSF navštívili kromě hřbitova v samotných Lučanech nad Nisou ještě hřbitov v Horním Maxově.

Zpracoval T. Mertlík, K. Jůnová

Příloha: fotodokumentace

Obr. č. 1 Hřbitov Liberec -Vesec

Obr. č. 2 Hřbitov Jablonec nad Nisou

Obr. č. 3 Hřbitov Jablonec nad Nisou (hrobka starosty Pfeiffera-Krale s mozaikou)

Obr. č. 4 Hřbitov Lučany nad Nisou

Obr. č. 5 Hřbitov Horní Maxov